

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавська державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна
Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія
L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan
Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA
Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія
Опольський політехнічний університет, Польща

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII міжнародної
науково-практичної Інтернет - конференції**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-
СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ
СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"**

**12 грудня 2024 року
м. Полтава, Україна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавська державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна
Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія
L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan
Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA
Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія
Опольський політехнічний університет, Польща

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ – КОНФЕРЕНЦІЯ**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО
РОЗВИТКУ: АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ,
СОЦІАЛЬНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ
АСПЕКТИ"**

**Збірник матеріалів
12 грудня 2024 року**

м. Полтава

*Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)*

№863 від 28 листопада 2024 року

Друкується за ухвалою навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології (Протокол № 5 від 20 грудня 2024 року) та кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 14 за 9 грудня 2024 року)

Матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет - конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 12 грудня 2024 року, Полтава – 244 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агропромисловництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

Голова

Писаренко П.В.

- завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля; доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Інженерної академії України

Відповідальний секретар

Галицька М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, завідувач науковою лабораторією Агроекологічного моніторингу, ПДАУ

Члени організаційного комітету

Самойлік М.С.

д.е.н., професор, кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Піщаленко М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Диченко О. Ю.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Тараненко А. О.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

ЗМІСТ

ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ	8
<i>Тараненко А.О., Королькова А.О.</i>	
ПОЗАКОРЕНЕВЕ ПІДЖИВЛЕННЯ МІКРОДОБРИВОМ ЕКОЛАЙН БОР ПРЕМІУМ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ	12
<i>Шокало Н.С., Грибельник Д.С.</i>	
ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ	15
<i>Тараненко А.О., Бочаров Д.В.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ГРЕЧКИ	20
<i>Баган А.В., Дудніченко В.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ	22
<i>Бараболя О.В., Яновський Р.О.</i>	
ЯРА ТВЕРДА ПШЕНИЦЯ – ДОДАТКОВА ПЕРЕВАГА, ПРОСТОТА ВИРОЩУВАННЯ	25
<i>Бараболя О.В., Латиш А.А.</i>	
ЯКІСТЬ ЗБЕРІГАННЯ КАРТОПЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД УРАЖЕННЯ ХВОРОБАМИ	27
<i>Бараболя О.В., Прудкий Т. А.</i>	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ УДОБРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В КОНТЕКСТІ БІОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	29
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.І, Бибик Є.Ю., Бибик І.Ю.</i>	
ПОПУЛЯЦІЯ ТУРУНІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА АГРОЦЕНОЗІВ ПШЕНИЦІ	32
<i>Писаренко В.М., Голтвяниця Т.О.</i>	
АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ХИЖИХ КЛІЩІВ У ЗАХИЩЕНОМУ ҐРУНТІ У БОРОТЬБІ З РОСЛИНОЇДНИМИ КЛІЩАМИ	36
<i>Піщаленко М.А., Кріпак А. В.</i>	
ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРОХМАЛУ НАСІННЯ ГОРОХУ ЛІНІЇ АМІУС	39
<i>Мулєр М. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ РІПАКУ ВІД ХРЕСОЦВІТИХ БЛІШОК	42
<i>Піщаленко М.А., Саєнко А. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ БОБОВИХ РОСЛИН ТА МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З НИМИ	46
<i>Піщаленко М. А., Скляр С.С.</i>	
ОЦІНКА ФІТОТОКСИЧНОСТІ ҐРУНТУ ПРИ РІЗНИХ ЗАБРУДНЕННЯХ НА ОСНОВІ ВИРОЩУВАННЯ TRITICUM AESTIVUM	50
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Блоха А.В., Грищенко О.Л., Гусинський Д.В.</i>	

ВИКОРИСТАННЯ СУМІШІ СПВ ТА ПРОБІОТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ЯК ОСНОВНОГО ДОБРИВА НА ПОСІВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	53
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Івахнов Б.О., Калакуцький В.О.</i>	
ВПЛИВ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	57
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.</i>	
ЗМІНА ХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ҐРУНТУ ПРИ ВИКОРИСТАННІ СУМІШІ СПВ ТА ПРОБІОТИКУ ЯК ОСНОВНОГО ДОБРИВА	60
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Михайлик С.В., Рудий Н.С.</i>	
АГРОЕКОЛОГІЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	65
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А. Довбня А.О., Дубовик В.І.</i>	
ВПЛИВ ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	70
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Гусинський Д.В., Жилін О.С.</i>	
ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД ЗВАЛИЩАМИ ТПВ, З УРАХУВАННЯМ ЛОКАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	73
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Іщенко О.Г., Ластовка В.П.</i>	
ОЦІНКА ОСНОВНИХ ҐРУНТОВИХ ФЕРМЕНТІВ ПРИ РІЗНИХ ВАРІАНТАХ УДОБРЕННЯ ҐРУНТУ	79
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Узнадзев В.В.</i>	
ОЦІНКА ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗВАЛИЩАМИ ТПВ НА ПРИЛЕГЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	82
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Олійник А.О., Шпирна В.Г.</i>	
ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ АГРОЦЕНОЗІВ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ	87
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ГРЕЧКИ	92
<i>Баган А.В., Дудніченко В.О.,</i>	
ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	94
<i>Калініченко В.М., Беркут В.В.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У ЄВРОПІ	96
<i>Калініченко В.М., Гурба Д.Д.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ПОВ'ЯЗАНІ ГЛОБАЛЬНИМ ПОТЕПЛІННЯМ	99
<i>Калініченко В.М., Журавлева К.О.</i>	

РИЗИКИ ДЛЯ УРБОЕКОСИСТЕМ ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ	102
<i>Калініченко В.М., Сурмач М.Е.</i>	
ПЕРЕРОБКА ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ ТА У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ	136
<i>Диченко О.Ю., Мельник В.Е.</i>	
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН МАЛИХ РІЧОК ПОЛТАВЩИНИ	139
<i>Диченко О.Ю., Бокало Н.М.</i>	
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ	140
<i>Диченко О.Ю., Галицька М. А.</i>	
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	144
<i>Самойлік М. С., Диченко О.Ю.</i>	
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	147
<i>Диченко О.Ю., Єщенко Я. В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	150
<i>Диченко О.Ю.</i>	
ОЦІНКА ВПЛИВУ ПРОБІОТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА МІКРОБІОЛОГІЧНУ АКТИВНІСТЬ ҐРУНТУ	152
<i>Галицька М.А., Дегтярьов В.В., Кузменко В.В.</i>	

Бараболя О.В.

к. с.-г. н., доцент кафедри рослинництва,

Яновський Р.О.

здобувач вищої освіти доктора філософії,

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

Озима пшениця — головна за важливістю культура в Україні, яка поступається за обсягами вирощування тільки кукурудзі, проте має значення стратегічної харчової культури. До того ж це — хороший попередник для інших сільськогосподарських посівів, фуражний та технічний продукт, який використовується не лише на борошно чи концентровані корми для тварин, а й для виготовлення спирту, крохмалю, медичної сировини, харчових добавок тощо. А пшеничну солому заготовляють на підстилку та грубі корми для худоби, паливо для сушарок зерна чи громадських закладів, сировину для утеплення будівель тощо [1].

Згідно з офіційними даними Держстату, Мінагрополітики прогнозує, що площі посівів озимої пшениці під урожай 2025 року становитимуть 4,355 млн га (у 2023-2024 р. було 4,455 млн га). За даними станом на середину листопада засіяно 3,968 млн га, тобто значно менше від прогнозованого. Можливо, ще 150-200 тис. га не увійшло до офіційної статистики, на загальне це близько 4,0-4,1 млн га озимої пшениці, плюс 150-200 тис. га ярої. Сумарно вийде 4,15-4,3 млн га пшениці, якщо «докинути» одноосібників, дані про яких зазвичай не потрапляють у звіти, то на загальне може досягнути 4,4 млн га. Щороку Україна збирає десятки мільйонів тонн зерна пшениці, проте середня врожайність по країні за останні роки залишається на невисокому рівні — близько 3,7-4,4 т/га. Причиною таких результатів є не лише кліматичні умови, а й помилки, часто допущені аграріями неспівомовно чи вимушено при вирощуванні пшениці [2].

Тут як ніколи справедливе правило: «як посієш, так і пожнеш». Фахівці говорять, що помилки при сівбі пшениці, такі як неправильні строки проведення операції або загущені чи зріджені посіви, можуть коштувати щонайменше 30-50% майбутнього врожаю або й привести до повної загибелі посівів узимку. То як сіяти правильно і як зберегти сходи пшениці до входження в зиму — читайте далі.

Кращі попередники

Проблема коротких сівозмін в Україні існує повсюди. В деяких господарствах практикують 4-5-річну сівозміну, а десь вдаються навіть до 2-річної (пшениця - соняшник, наприклад). Лише одиниці дотримуються рекомендованих 7-9-пільних систем обороту культур. Відповідно часто виникають ситуації, коли саме озима пшениця як одна із найстабільніших у сівозміні стає оптимальним попередником для багатьох культур. А от для самої пшениці вибір попередника дещо складніший [3].

Рекомендації вчених щодо насичення сівозміни пшеницею озимою полягають у тому, що повернення пшениці на те саме поле має відбуватися не раніше ніж через 2 роки. Інакше буде спостерігатись загальне зниження продуктивності сівозміни. Відповідно відсоток насичення сівозміни пшеницею має складати не більше 30%.

Вимоги до попередника під озиму пшеницю:

Раннє збирання. Важлива умова, адже підготовка ґрунту під сівбу пшениці часто починається ще в серпні. Тому пізні сорти сої, кукурудза, цукровий буряк, пізній соняшник - варіанти, які унеможливають або дуже скорочують терміни сівби озимої пшениці [4].

Накопичення вологи в ґрунті. Для проростання і нормального розвитку сходів озимої пшениці потрібно досить багато вологи. Але проблема в тому, що у час сівби в багатьох регіонах України можуть спостерігатись посушливі умови, тому час посіву або відтермінують до випадання осінніх дощів, або обирають попередник, що накопичує в ґрунті достатньо вологи. Ідеальними в цьому плані є чорний пар, посіви сидератів, злакових та бобових трав на зелений корм, кукурудзи на силос. А от кукурудза на зерно та соя, які виносять дуже багато вологи з ґрунту в останніх місцях вирощування, значно збільшують ризик отримання проблемних сходів. Проблема полягає в тому, що як чорний, так і зайняті пари у сучасних сівозмінах майже не використовуються, тому цих попередників критично мало [2].

Відсутність падалиці та бур'янів. Зазвичай пшеницю сіють у дуже стислі строки, як тільки звільнила поле попередня культура. Часу на боротьбу з бур'янами часто не залишається. До того ж обробіток ґрунту під пшеницю робиться неглибокий, адже коренева система рослин розвивається переважно у верхньому шарі. Це сприяє проростанню падалиці та забур'яненню посівів. Наступного року засмічення поля падалицею соняшнику, ріпаку, жита, ячменю, гречки та інших культур створить чимало проблем під час жнив і може призвести до зниження класності зерна.

Відсутність спільних хвороб. Багато корневих гнилей, фузаріоз, сажкові гриби та інші хвороби пшениці масово поширюються полями в Україні лише з причини недотримання сівозміни. Сівба пшениці по пшениці чи інших зернових колосових обернеться підвищеними витратами на захист посівів, зрідження сходів узимку, спалахами хвороб колоса наступного року. Це ж стосується і розвитку шкідників, які накопичились у лісосмугах та ґрунті поля і з нетерпінням чекають на нові сходи [3].

Отож, відмінними попередниками під озиму пшеницю можна вважати чорний та зайняті пари, бобові культури, крім сої, багаторічні бобові трави.

Добрими попередниками є озимий ріпак, рання соя, рання картопля та цукровий буряк перших строків сівби, кукурудза на силос, овочі та інші просапні культури, льон, гречка.

Задовільними попередниками є кукурудза та соняшник ранніх термінів збору, соя, сорго.

Строки сівби й норми висіву

Найкраще перезимовує озима пшениця з добре сформованим вузлом кушення, 3-4 пагонами та добре розвинутою кореневою системою. Залежно від сорту така кількість пагонів утворюється за 50-60 днів (від сівби до припинення активної вегетації, коли середньодобова температура встановлюється на рівні 5 °С), протягом яких набирається сума температур 560-580 °С. Цього досягають при сівбі її в оптимальні (календарні) строки, встановлені для кожної ґрунтово-кліматичної зони: в Лісостепу і західних районах 10-25 вересня, у Степу 15-25 вересня.

У ці строки, як правило, середньодобова температура становить 15-17 °С. На родючих ґрунтах, після кращих попередників з достатнім внесенням добрив та при достатніх запасах вологи в посівному шарі, пшеницю сіють у другу половину оптимальних строків [4].

При більш ранній сівбі вона може перерости, особливо високорослі сорти пшениці, при цьому знизиться морозо- та зимостійкість. Крім того, ранні посіви більше пошкоджуються злаковими мухами (шведською, гессенською та ін.) цикадами, попелицею, які є збудниками вірусних захворювань.

У традиційних сортів озимої пшениці, норма висіву зазвичай становить 3-4 до 5 млн. шт. насіння на 1 га, а в несприятливих (нехватка вологи, пізній посів і т.п.) - 5,5-6,0 млн. Норму висіву пшениці диференціюють з урахуванням сорту, попередника, добрив, строків сівби і т.п.

У сучасних сортів, які мають високий коефіцієнт кушіння і у гібридів пшениці, норма висіву буде значно нижчою, і вона визначається перш за все рекомендаціями селекціонера-оригінатора даної пшениці.

Норма висіву гібридної пшениці визначається в посівних одиницях і розраховується на підставі рекомендацій компаній-оригінаторів. Для гібридної пшениці, слід строго дотримуватися норм, рекомендованих виробником для різних ґрунтово-кліматичних зон і умов [2].

Список використаних джерел

1. Жемела Г. П., Бараболя О. В., Татарко Ю. В., Антоновський О. В. Вплив сортових особливостей на якість зерна пшениці озимої. Вісник ПДАА. 2020. № 3. С. 32–40.
2. Бараболя О. В., Доронін С. М. Вплив погодних умов і систем удобрення на урожайність пшениці озимої. Scientific Progress & Innovations. 2023. № 26 (1). С. 24–30.
3. Бараболя О. В., Яновський Р. О. Врожайність сучасних сортів пшениці м'якої озимої в умовах Кіровоградської області. Аграрні інновації. № 21 С. 12-21
4. Бараболя О.В., Яновський Р.О. Вплив змін клімату на строки висіву пшениці озимої. «Хімія, біотехнологія, екологія та освіта» : збірник матеріалів VII Міжн наук-практ інтернет-конф. Полтава, 17-18 травня 2023. Полтава, ПДАУ, 2023 С 437-440.

